

Sygn. akt III CNP 7/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa D. P. sp. z o.o. w S.
przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej Osiedle S. w C. w budynkach 3,7,8,9,10 i 11
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 stycznia 2015 r.,
skargi strony powodowej
o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 24 maja 2013 r.,

**oddala skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego orzeczenia.**

UZASADNIENIE

Powód Spółka z o.o. D. P. w S. wniósł o zasądzenie od pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej Osiedla S. w budynkach nr 3, 7, 8, 9, 10, 11 kwoty 29.372,63 zł z ustawowymi odsetkami, jako równowartości oleju opałowego pozostawionego w kotłach w budynkach pozwanej wspólnoty przez N. - Administracja Nieruchomości Spółkę z o.o. w S. w likwidacji, która poprzednio dostarczała do nich ciepło. Powód nabył tę wierzytelność na podstawie umowy przelewu z 13 lutego 2009 r.

Pozwana Wspólnota Mieszkaniowa Osiedla S. w budynkach nr 3, 7, 8, 9, 10, 11 wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 30 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w K. uwzględnił powództwo w całości, po ustaleniu, że Spółka N. - Administracja Nieruchomości dostarczała ciepło i ciepłą wodę do wszystkich obiektów na osiedlu mieszkaniowym S., w których w listopadzie 2002 r. powstały kotłownie. Pismem z 27 lutego 2004 r. Zarząd Wspólnoty Mieszkaniowej Osiedla S. w budynkach nr 3, 7, 8, 9, 10, 11 poinformował tę spółkę, że od 1 marca 2004 r. rozpoczyna działalność i ta data będzie traktowana jako umowny termin przejęcia od niej wszelkich praw majątkowych związanych nieruchomością wspólną. Umowa o dostawę ciepła i ciepłej wody do budynków nr 3, 7, 8, 9, 10, 11 na os. S. w C. pomiędzy N. - Administracja Nieruchomości sp. z o.o. a zarządem wspólnoty została zawarta 2 sierpnia 2004 r. W 2004 r. pozwana została obciążona za dostawę ciepła za 10 miesięcy, tj. od momentu, kiedy rozpoczęła działalność. Do końca 2007 r. strony na koniec każdego miesiąca odczytywały stany zapasów oleju w kotłowniach, a pozwana była obciążana za faktycznie zużyty olej w danym miesiącu. Na koniec każdego roku, na dzień 31 grudnia, spisywano stany zapasów oleju i cały rok był rozliczany zgodnie z zawartą umową. W dniach 30 i 31 sierpnia 2007 r. odczytano komisyjnie stany zapasów oleju i kotłownie zostały przekazane pozwanej. Tego dnia cena oleju wynosiła około 2 zł netto (wspólnota została obciążona kwotą 1,84 zł), a w ciągu roku cena ta zmieniała się wielokrotnie. Na dzień 26 września 2007 r. zapas oleju pozostawiony pozwanej wyniósł łącznie 29.600 litrów. Cena tego paliwa wyniosła 66.633,86 zł (przy cenie jednostkowej 1 l oleju -1,8452 zł + podatek VAT

w wysokości 22 %). Wartość oleju pozostawionego wspólnocie przez spółkę w 6 kotłowniach w związku z przekazaniem zarządu wynosiła 29.372,63 zł. Spółka tą pismem z 11 lutego 2008 r. wezwała pozwaną o zapłatę tej kwoty w terminie do 29 lutego 2008 r., a 13 lutego 2009 r. przelała tę wierzytelność na powoda. Prowadzone przez cedenta postępowanie przed Sądem Rejonowym w K., ... 537/08, o zasądzenie kwoty 29.372,63 zł zostało umorzone postanowieniem z 18 marca 2010 r., wobec prawomocnego wykreślenia N. - Administracja Nieruchomości Spółki z o.o. z Krajowego Rejestru Sądowego i niewyrażenia zgody przez pozwaną wspólnotę na wstąpienie nabywcy wierzytelności (cesjonariusza) w prawa powoda.

Zdaniem Sądu Rejonowego, powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie. Spółka N. - Administracja Nieruchomości w S. na własny rachunek kupowała paliwo do wytworzenia ciepła, a zatem olej pozostawiony wspólnocie w dacie przekazania zarządu budynkami był własnością spółki. Mogła ona opróżnić zbiorniki i przekazać pozwanej kotłowni bez oleju. Od kwoty odpowiadającej wartości oleju Sąd, zgodnie z żądaniem powódki (art. 481 § 1 k.c.), zasądził odsetki ustawowe w wysokości 13 % w stosunku rocznym od 25 czerwca 2010 r., tj. od dnia wniesienia pozwu.

Wyrokiem z 24 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w K. zmienił wyrok Sądu Rejonowego z 30 listopada 2011 r. w ten sposób, że powództwo oddalił i nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.708,58 zł i kwotę 664,87 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy za bezzasadne uznał zarzuty pozwanej, że nie istniała wierzytelność dochodzona pozwem, gdyż Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że do sierpnia 2007 r. rozliczenie dostawy ciepła (ogrzewania i podgrzania wody) między pozwaną a poprzednikiem prawnym powoda odbywało się w ten sposób, że pozwana płaciła miesięczne zaliczki w wysokości 1/12 części przewidywanej za cały rok należności, a na koniec roku sporządzano zestawienie faktycznych kosztów, na podstawie którego ostatecznie rozliczano należność, określając wysokość dopłaty lub nadpłaty. Przy tym sposobie rozliczeń nieistotna jest ilość oleju opałowego pozostałego w kotłach w dacie powstania wspólnoty, która

kotłowni nie przejęła i zaakceptowała dotychczasowe zasady rozliczeń. Z chwilą jej powstania zmienił się jedynie podmiot wpłacający comiesięczne zaliczki, gdyż właściciele lokali zaczęli je wpłacać nie bezpośrednio dostawcy ciepła, ale za pośrednictwem wspólnoty. Dochodzona przez powoda należność dotyczyła oleju pozostającego w kotłach na dzień 1 sierpnia 2007 r., to jest w dacie przejęcia przez pozwaną użytkownika kotłowni od spółki N. - Administracja Nieruchomości. Przejęcie zapasu oleju przez pozwaną i jego następne wykorzystanie do ogrzania budynków rodzi obowiązek zapłaty za to paliwo. W przeciwnym razie wspólnota byłaby bezpodstawnie wzbogacona kosztem poprzednika powoda (art. 405 k.c.). Ilość i wartość tego oleju została ustalona przez Sąd Rejonowy prawidłowo.

Obowiązkowi zapłaty kwoty dochodzonej pozwem pozwana przeciwstawiała własną wierzytelność wzajemną związaną z nadpłatą za ciepło za 2004 r. Zarzucała, że poprzednik powoda bezpodstawnie obciążył ją w 2004 r. kosztami amortyzacji urządzeń kotłowni oraz że zapłaciła mu za ciepło za cały 2004 r., gdy tymczasem skoro istniała od marca 2004 r., to mogła być obciążona kosztami dostawy ciepła jedynie za 10 miesięcy. Te zarzuty Sąd Rejonowy uznał za niezasadne. Sąd Okręgowy, po uzupełnieniu materiału dowodowego o dowód z opinii biegłej, podzielił tę ocenę co do zarzutu potrącenia odnoszącego się do amortyzacji. Kotłownie urządzone zostały przez powoda i do czasu powstania wspólnoty nie zostały zamortyzowane nakłady na ich urządzenie. Dlatego wspólnota nie przejęła tych urządzeń od razu, a w umowie z 2 sierpnia 2004 r. strony postanowiły, że rozliczenie za ciepło będzie się odbywało na dotychczasowych zasadach do czasu zwrotu nakładów związanych z urządzeniem kotłowni. Od 21 grudnia 2004 r. członkowie wspólnoty dokonywali ratałnych płatności związanych ze zwrotem nakładów według zasad określonych w uchwale z 21 grudnia 2004 r., natomiast za miesiące od marca do grudnia 2004 r. raty amortyzacji obciążyły wspólnotę do kwoty 17.170,44 zł. Powód przez ten system rozliczeń nie został bezpodstawnie wzbogacony, gdyż realizacja uzgodnień przedstawionych wyżej pozwoliła mu tylko odzyskać nakłady poniesione na urządzenie kotłowni.

Za uzasadnione uznał jednak Sąd Okręgowy zarzuty pozwanej co do nieprawidłowego rozliczenia opłat za zużycie ciepła w 2004 r. W styczniu i lutym

2004 r. miesięczne zaliczki na ten cel płacili właściciele lokali bezpośrednio na konto powoda, zaś od marca 2004 r. zaliczki te płaciła pozwana. Po zakończeniu roku powód dokonał całorocznego rozliczenia zużycia ciepła i zobowiązał pozwaną do dopłaty kwoty 7.074,95 zł, która to kwota została uiszczona. W efekcie pozwana zapłaciła łącznie na rzecz powoda 273.980,97 zł i 7.074,95 zł za 2004 r., podczas gdy jej należność (liczona od chwili powstania w marcu 2004 r.) wynosiła 215.829,38 zł. Powód nie miał podstaw, by obciążyć pozwaną kosztami ciepła za styczeń i luty 2004 r., ponieważ w tych miesiącach wspólnota jeszcze nie istniała, a należność za ciepło powinni zapłacić właściciele lokali. Tę wierzytelność pozwana skutecznie potrąciła z wierzytelnością dochodzoną przez powoda, a zgodnie z art. 498 § 2 k.c. poprzez potrącenie wzajemne wierzytelności umorzyły się do wysokości wierzytelności niższej, a zatem wierzytelność powoda została zaspokojona w całości.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 24 maja 2013 r. powód zarzucił, że wyrok ten zapadł z naruszeniem: - art. 513 § 2 w zw. z art. 498 § 1 i § 2 k.c. poprzez błędną wykładni, i przyjęcie, że w świetle tych przepisów pozwana skutecznie potrąciła wierzytelność przysługującą jej wobec cedenta z wierzytelnością dochodzoną przez powoda, podczas gdy wierzytelność pozwanej nie istniała w chwili składania zarzutu potrącenia, nie była wymagalna, a oświadczenie o potrąceniu nie zostało prawidłowo złożone i doręczone powodowi; - art. 455 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że wierzytelność pozwanej wobec cedenta była wymagalna, choć termin spełnienia związanego z nią świadczenia pieniężnego nie był oznaczony ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, a pozwana nie wezwała dłużnika do spełnienia świadczenia; - art. 499 w zw. z art. 61 i art. 96 k.c. oraz art. 91 k.p.c., poprzez błędną wykładnię a w konsekwencji przyjęcie, że pozwana skutecznie potrąciła swoją wierzytelność z wierzytelnością powoda, chociaż oświadczenie to zostało złożone pełnomocnikowi procesowemu; - naruszeniu prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 6 k.c. i oparcie ustaleń faktycznych o okoliczności, które nie zostały udowodnione przez pozwaną; - art. 382 w zw. z art. 235 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie ustaleń odmiennych od przyjętych przez Sąd I instancji bez przeprowadzenia uzupełniającego

postępowania dowodowego uzasadniającego takie ustalenia w zakresie istnienia oraz wymagalności wierzytelności przedstawionej do potrącenia, jak również skuteczności złożenia oświadczenia o potrąceniu.

Powód wniósł o stwierdzenie, że wyrok Sądu Okręgowego w K. z 24 maja 2013 r. jest niezgodny z art. 513 § 2 w zw. z art. 498 § 1 i § 2 k.c.

Prokurator Generalny wezwany o zajęcie stanowiska w sprawie, wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Ocenę zasadności środka zaskarżenia zgłoszonego przez powoda trzeba zacząć od wskazania, że – zgodnie z utrwalonym już w orzecznictwie i aprobowanym przez doktrynę poglądem - skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, mający na celu uzyskanie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem działania władzy publicznej, może być uwzględniona tylko wówczas, gdy naruszenie prawa zaskarżonym nią wyrokiem ma charakter kwalifikowany, elementarny. Skarga nie jest bowiem środkiem do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w odniesieniu do każdego wyroku sądu, który strona kwalifikuje jako wadliwy, a niezgodność z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. może być konsekwencją tylko oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 9 marca 2006, II BP 6/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 42 i z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17). Jest tak dlatego, że przy wydawaniu każdego orzeczenia sądowego dokonywana jest wykładnia stosowanego prawa, z istoty swej otwarta na wielość możliwych interpretacji. Za niezgodne z prawem można uznać tylko orzeczenie oczywiście sprzeczne z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo takie, które zostało wydane w wyniku wykładni oczywiście błędnej lub wadliwego zastosowania prawa widocznych bez głębszej analizy prawniczej. W związku z tym nie można stwierdzić niezgodności z prawem orzeczenia opartego na przepisie prawa, którego treść dopuszcza możliwość różnych interpretacji i gdy za każdą z nich przemawiają uzasadnione argumenty (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00,

Dz. U. nr 145, poz. 1638 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2006 r., II BP 1/05 i z 13 grudnia 2005 r., II BP 3/05, niepubl.).

2. Bezpodstawnie powód zarzuca, że zaskarżony przez niego wyrok zapadł z naruszeniem art. 382 w zw. z art. 235 § 1 k.p.c. W orzecznictwie, od czasu wprowadzenia do systemu prawa procesowego środka zaskarżenia jakim jest apelacja, za ustalony trzeba uznać pogląd, że sąd drugiej instancji w rozpoznawanej sprawie nie tylko może ale nawet zobowiązany jest dokonać własnych ustaleń faktycznych, a ustalenia te mogą się różnić od ustaleń sądu pierwszej instancji choćby oparte były na tym samym materiale dowodowym, z którego korzystał ten sąd (por. ostatnio wyrok Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2014 r., I PK 3/14, niepubl. i powołane tu orzecznictwo oraz wyrok Sądu Najwyższego z 21 marca 2014 r., IV CSK 380/13, niepubl.). Sąd drugiej instancji w niniejszej sprawie częściowo tylko zmienił ustalenia Sądu pierwszej instancji, a nastąpiło po uzupełnieniu materiału dowodowego. Z art. 424⁴ k.p.c. wynika, że podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a w tych kategoriach należy rozpatrywać zarzut powoda jakoby Sąd Okręgowy „niewłaściwie zastosował art. 6 k.c. i oparł ustalenia faktyczne o okoliczności, które nie zostały udowodnione przez pozwaną”.

3. W uzasadnieniu wyroku z 4 lutego 2004 r., I CK 181/03, niepubl. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że potrącenie jest czynnością materialnoprawną; dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie i wywołuje skutek w postaci wzajemnego umorzenia się wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 2 k.c., art. 499 k.c.). W razie podniesienia w procesie zarzutu potrącenia, podlega on badaniu pod kątem istnienia przesłanek z art. 498 § 1 k.c. Oświadczenie dla swej ważności nie wymaga określonej formy, może być złożone w postaci pisma procesowego z tym, że musi pochodzić od uprawnionej strony i wyrażać wolę ukształtowania stosunków prawnych w sposób przewidziany w art. 498 § 2 k.c. Podniesienie zarzutu potrącenia w odpowiedzi na pozew jest równoznaczne ze złożeniem oświadczenia o potrąceniu, jeżeli takie oświadczenie nie zostało wcześniej złożone. Również w przypadku zastępowania strony przez pełnomocnika procesowego założenie celowego działania mocodawcy w kierunku

wygrania procesu pozwała przyjąć, że zakresem umocowania strona objęła także złożenie w jej imieniu określonego oświadczenia woli, jeżeli jest to niezbędne w ramach obrony jej praw w procesie.

Na podstawie art. 513 § 1 k.c. dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie, a zgodnie z art. 513 § 2 k.c. może on również potrącić z cedowaną wierzytelnością wierzytelności przysługujące mu wobec zbywcy, które stają się wymagalne już po tym, jak otrzymał zawiadomienie o przelewie, ale nie później niż wierzytelność będąca przedmiotem cesji.

W niniejszej sprawie o oddaleniu powództwa o zapłatę zadecydowało ustalenie, że pozwana skutecznie potrąciła z wierzytelnością powoda własną wierzytelność w stosunku do cedenta, od którego powód nabył wierzytelność dochodzoną pozwem. Sąd Okręgowy ustalił, że cedent „N. - Administracja Nieruchomości” Spółka z o.o. w S. nieprawidłowo dokonał całorocznego rozliczenia zużycia ciepła za 2004 r. w budynkach, w których powstawała pozwana wspólnota. Zgodnie z przedstawionym jej rozliczeniem, pozwana zapłaciła spółce 273.980,97 zł i nadto 7.074,95 zł, podczas gdy jej należność winna wynosić 215.829,38 zł. Istniała zatem wierzytelność, którą pozwana potrąciła z wierzytelnością od niej dochodzoną. Powód utrzymuje, że oświadczenie o potrąceniu nie zostało skutecznie złożone wobec niego samego, ale na potrącenie wierzytelności o zwrot nadpłaty, o której tu mowa pozwana powołała się już w sprawie wszczętej przez poprzednika prawnego powoda - cedenta spornej wierzytelności w sporze o jej zapłatę (... 537/08 Sądu Rejonowego w K.). Pozwana podniosła ten zarzut w sprzeciwie od wydanego w tej sprawie nakazu zapłaty, powołując się na pismo skierowane do poprzednika powoda 25 października 2007 r. wzywające go do zapłaty nadpłat z tytułu nieprawidłowego rozliczenia zaliczek na dostawę ciepłej wody i ciepła w okresie od 2004 r. do 2007 r. (k. 38-40). Zarzuty te pełnomocnik pozwanej podtrzymał na rozprawie 9 grudnia 2008 r. wobec pełnomocnika powoda, zgłaszając jednocześnie wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, celem wyliczenia wysokości wierzytelności wzajemnej, której dotyczyło jego oświadczenie. Postępowanie w tej sprawie zostało umorzone, ale sporna wierzytelność została przelana na powoda 13 lutego 2009 r., a zatem już po złożeniu wobec cedenta

przytoczonych wyżej oświadczeń.

Z akt niniejszej sprawy wynika, że pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym zarzuciła, że należność poprzednika powoda, którą ten nabył na podstawie cesji nie istnieje, że pozwana niezasadnie została obciążona obowiązkiem uregulowania kosztów dostarczenia ciepła za dwanaście miesięcy 2004 r., gdy tymczasem można było od niej żądać zapłaty za dziesięć miesięcy dostarczania ciepła w 2004 r. (k. 38). Zarówno w sprzeciwie od nakazu zapłaty, jak i kolejnych pismach procesowych pozwana zgłaszała ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej (nadpłaty za dostarczone ciepło) i na tę okoliczność zgłosiła wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który to wniosek Sąd uwzględnił.

Przebieg postępowań prowadzonych zarówno z inicjatywy cedenta jak i powoda, w których pozwana jeszcze wobec cedenta podniosła zarzut potrącenia własnej wierzytelności i zwrot nadpłaty za ogrzewanie i podtrzymała go następnie wobec powoda, już w sporze z nim, nie pozwala przyjąć, by zaskarżony wyrok zapął z zarzucanym naruszeniem art. 513 § 2 w zw. z art. 498 § 1 i § 2 k.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.